

Comunitat Autònoma / Departament / Estat	ARAGÓN
Municipi	BENABARRE / BENAVarri
Direcció	
Edifici	Castell

Campanes actuals

Nom	Campana dels quarts (A)
Localització	Part alta de la sala de les campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 50 Vora Altura del bronze Pes aproximat (en quilos)72 kg
Fonedor	MESTRES, JAUME
Any fosa	1770ca
Descripció	Una reixa impedeix la documentació completa de la campana. A la cara exterior es pot llegir la següent inscripció: "SANCTA ? AGATHA ? ORA". Aquesta completa podria ser: "SANCTA AGATHA ORA PRO NOBIS". És un text inspirat a les Lletanies dels Sants, una de les súpriques més solemnes de l'Església Catòlica que forma part de diverses celebracions litúrgiques i rituals de protecció. La inscripció es tradueix així: "SANTA ÀGATA PREGA PER NOSALTRES". Segurament també disposa de l'any de fosa.
Fotos	1
Tocs	Toca els quarts.
Conservació, manteniment	Està instal·lada a una finestra superior de la sala de les campanes, damunt de la campana horària. Penja d'una anella que agafa les anses i està mecanitzada amb electromall monofàsic.
Protecció	Protecció genèrica per formar part d'un immoble protegit amb la categoria de BIC (Castell de Benavarre / Benavarri).
Propostes	La campana sols s'ha utilitzat per a tocs horaris i en conseqüència la instal·lació tradicional s'ha adequat a aquesta necessitat. Per aquest motiu cal descartar qualsevol intent de mecanització o canvi d'instal·lació orientats alterar aquest ús tradicional. La instal·lació s'ha de conservar en la mesura de les possibilitats de forma íntegra.
Autors de la documentació	ALEPUZ CHELET, Joan
Data	27-10-2018

Nom	Campana de les hores (B)
Localització	Part alta de la sala de les campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 90 Vora Altura del bronze Pes aproximat (en quilos)422 kg
Fonedor	
Any fosa	1350ca

Descripció	La campana té un conjunt d'inscripcions al terç molt habituals a l'època, totes elles amb lletra minúscula gòtica. Les hem documentades parcialment perquè la campana és inaccessible sense mitjans extraordinaris i a més una reixa tapa la cara interior. Les inscripcions es troben al terç, repartides en dos nivells. La primera és aquesta: "X P ? ?R E X ?V E N I T?I N?P A C E?D E U ?". Completa seria: "XPS REX VENIT IN PACE DEUS HOMO FACTUS EST". Aquesta es tradueix així: "CRIST REI VA VENIR EN PAU DÉU ES VA FER HOME". És un text protector i que forma part de diverses oracions per protegir de les tronades i altres mals. Seguidament té una altra inscripció també amb caràcter protector: "+ M E?N T E M?? A N T A M?? P O N T A". Completa seria: "MENTEM SANCTAM SPONTANEAM HONOREM DEO ET PATRIE LIBERATIONEM". La font d'aquest text està a la llegenda de Santa Àgata, contada per Jacobo de Varazze o Voràgine. Durant el soterrar de la santa un jove amb blanques vestidures va deixar com a epitafi de la seua tomba una taula o Tabola Angelica amb aquest text. Segons la tradició quan un any després l'Etna va entrar en erupció i quan la lava anava a arrasar la ciutat de Catània un miracle de la santa ho va evitar. Per aquest motiu Santa Àgata es va associar amb la protecció de volcans, tronades i llamps; i el text de la Tabola l'utilitzaren a les inscripcions de les campanes. Voràgine interpreta el text així: "Ànima santa, generosa, honor de Déu i alliberadora de la pàtria".
Fotos	2
Tocs	Toca les hores de forma automàtica.
Conservació, manteniment	Es troba en bon estat de conservació, instal·lada a una finestra superior de la sala de les campanes junt amb la campana dels quarts. La instal·lació és tradicional amb una biga de fusta i diversos tirants que fixen la campana. Té batall i un electromall monofàsic.
Protecció	Protecció genèrica per formar part d'un immoble protegit amb la categoria de BIC (Castell de Benavarre / Benavarri).
Propostes	La campana sols s'ha utilitzat per a tocs horaris i alguns repics manuals, per tant la instal·lació tradicional s'ha adequat a aquesta necessitat. Per aquest motiu cal descartar qualsevol intent de mecanització o canvi d'instal·lació orientats a alterar aquest ús tradicional. La instal·lació s'ha de conservar en la mesura de les possibilitats de forma íntegra.
Autors de la documentació	ALEPUZ CHELET, Joan
Data	27-10-2018

Nom	Salvador (1)
Localització	Sala de les campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 40 Vora Altura del bronze 35 Pes aproximat (en quilos)37 kg
Fonedor	
Any fosa	1701
Descripció	La campana té una senzilla inscripció en llatí al terç: "+SALVATOR?M(VN)DI?SALVANOS". Algunes lletres no es poden llegir perquè es perderen durant una soldadura cassolana. La inscripció es tradueix així: "+SALVADOR DEL MÓN SALVEU-NOS". Aquesta recull una invocació a Jesús baix l'advocació del Salvador. Al mig peu, repartida entre la creu, està la data de fosa: "I7 / 0I".
Fotos	12
Tocs	Repic automàtic.

Conservació, manteniment	Regular - campana fixa. Està instal·lada a una de les finestres de la sala de les campanes. Conserva la instal·lació tradicional amb la truja de fusta (pensada per a una campana fixa i de repic), així com els ferratges que es fixen per mitjà de diverses falques i el batall original. No té rodaments ni cap altre accessori pensat per al seu moviment.
Protecció	Protecció genèrica per formar part d'un immoble protegit amb la categoria de BIC (Castell de Benavarre / Benavarri).
Propostes	La campana sols s'ha tocat de forma repicada i en conseqüència la instal·lació tradicional s'ha adequat a aquesta necessitat. Per aquest motiu cal descartar qualsevol intent de mecanització o canvi d'instal·lació orientats alterar aquest ús tradicional. La instal·lació s'ha de conservar en la mesura de les possibilitats de forma íntegra perquè tots els elements que la formen (truja, ferratges i batall) són testimonis de l'ús de la campana al llarg dels segles. Aquesta idea es deu traduir en la conservació de la instal·lació i la seua restauració. Sols es podran canviar els elements que no assegurin l'estabilitat del conjunt i sempre es substituiran per altres de formes semblants als tradicionals.
Autors de la documentació	ALEPUZ CHELET, Joan
Data	27-10-2018

Nom	Mare de Déu del Pilar (2)
Localització	Sala de les campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 43 Vora 6 Altura del bronze 39 Pes aproximat (en quilos)46 kg
Fonedor	MENEZO (MERUELO)
Any fosa	1943
Descripció	La campana té una simple inscripció al terç amb l'advocació a la qual està dedicada i la data de fosa: "VIRGEN DEL PILAR ANO 1943".
Fotos	10
Tocs	No es toca.
Conservació, manteniment	Regular - campana fixa. Està instal·lada a una de les finestres de la sala de les campanes. Conserva la instal·lació tradicional amb la truja de fusta (pensada per a una campana fixa i de repic), així com els ferratges que es fixen per mitjà de diverses falques i el batall original. No té rodaments ni cap altre accessori pensat per al seu moviment. Té al mig un badat que arriba quasi fins al terç i per tant la sonoritat de la campana és totalment deficient.
Protecció	Protecció genèrica per formar part d'un immoble protegit amb la categoria de BIC (Castell de Benavarre / Benavarri).

Propostes	<p>Vist l'estat de la campana caldria refondre-la perquè no té excessiu valor històric i ja està documentada.</p> <p>Respecte a la instal·lació, com que la campana sols s'ha tocat de forma repicada la instal·lació tradicional s'ha adequat a aquesta necessitat. Per aquest motiu cal descartar qualsevol intent de mecanització o canvi d'instal·lació orientats alterar aquest ús tradicional. La instal·lació s'ha de conservar en la mesura de les possibilitats de forma íntegra perquè tots els elements que la formen (truja, ferratges i batall) són testimonis de l'ús de la campana al llarg dels segles.</p> <p>Aquesta idea es deu traduir en la conservació de la instal·lació i la seua restauració per a la futura campana. Sols es podran canviar els elements que no assegurin l'estabilitat del conjunt i sempre es substituiran per altres de formes semblants als tradicionals.</p>
Autors de la documentació	ALEPUZ CHELET, Joan
Data	27-10-2018

Nom	Campana gòtica (3)
Localització	Sala de les campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 85 Vora 10 Altura del bronze 75 Pes aproximat (en quilos)356 kg
Fonedor	
Any fosa	1435
Descripció	<p>La campana té diverses inscripcions en llatí amb lletra minúscula gòtica. En primer lloc trobem al terç la següent: "+?+?+ihs?autem?tranciens?per?medium?illorum?ibat?ano?dni?m?cc cc?xxxxv. Aquesta té algunes abreviatures (algunes assenyalades al text per mitjà d'una ratlla sobre les lletres) i completa seria: "IHS (O IESUS) AUTEM PER MEDIUM ILLORUM IBAT ANNO DOMINI MCCCCXXXV". Es podria traduir així: "PERÒ ELL PASSANT ENTRE ELLS ES VA ANAR ANY DEL SENYOR 1435". El text és una adaptació d'un fragment de l'Evangeli de Sant Lluc (Llc 4,30) i amb seguretat té un sentit diferent del passatge evangèlic, possiblement referent a què la campana amb el seu so porta el missatge de Jesús entre la gent. Per altra banda la data de fosa té una errata i caldria escriure: "MCDXXXV". Seguidament, també al terç, trobem diverses voltes el text "?tedeum?laudamus". Aquest es repeteix quasi nou voltes, tantes com cap, i la novena vegada es talla per la meitat la primera lletra "u" de "laudamus". El fragment és l'inici del Te Deum, tradicionalment utilitzat a la litúrgia catòlica com a himne d'acció de gràcies i que forma part de l'Ofici de Matines alguns dies. Aquest era atribuït a Sant Ambròs de Milà i Sant Agustí, però segurament és obra de Nicetas, bisbe de Remesiana (segle IV). Es tradueix així: "ET LLOEM OH DÉU". Al mig peu té una cinta amb la inscripció "aue maria". Aquesta es correspon amb les primeres paraules de l'Ave Maria, l'oració més popular de les dirigides a la Mare de Déu. És una variant del text narrat per l'evangelista Lluc (Llc, 1:28), que inclou el nom de Maria (no present al relat evangèlic, però sí a l'oració).</p>
Fotos	24
Tocs	Repic automàtic.

Conservació, manteniment	La campana està en regular estat de conservació, ubicada a una de les finestres de la sala de les campanes. Conserva la instal·lació tradicional amb truja de fusta de perfil local i una peça de formigó, així com diverses falques per fixar les diverses parts de la truja. Té una ballesta de fusta que servia per a alçar-la. Disposa de batall lligat amb el sistema tradicional i un electromall monofàsic per repicar-la automàticament. La reixa, que sols es pot obrir parcialment, impedeix el moviment de la campana.
Protecció	Protecció genèrica per formar part d'un immoble protegit amb la categoria de BIC (Castell de Benavarre / Benavarri).
Propostes	<p>La instal·lació s'ha de conservar en la mesura de les possibilitats de forma íntegra perquè tots els elements que la formen (truja, ferratges i batall) són testimonis de l'ús de la campana al llarg dels segles. Aquesta idea es deu traduir en la conservació de la instal·lació i la seua restauració. Sols es podran canviar els elements que no assegurin l'estabilitat del conjunt i sempre se substituiran per altres de formes semblants als tradicionals.</p> <p>Es podria dotar amb motor d'impuls per voltejar d'acord amb els tocs tradicionals, però és recomanable conservar el seu toc manual. Igualment caldria dotar el batall amb cable de seguretat.</p>
Autors de la documentació	ALEPUZ CHELET, Joan
Data	27-10-2018

Nom	Santa Maria (4)
Localització	Sala de les campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 98 Vora 10 Altura del bronze 80 Pes aproximat (en quilos)545 kg
Fonedor	MESTRES, ADJUTORI
Any fosa	1742

Descripció	<p>La campana té a l'espatlla dos segells amb la imatge de Sant Medard. Els segells tenen aquesta inscripció en llatí: "SA?TE / MEDARDE". Correctament seria: "SANCTE MEDARDE". La inscripció es tradueix així: "SANT MEDARD". Seguidament trobem al terç dos textos també en llatí: "SANCTVS DEVS (medalla redona amb el bust del Salvador) SANCTVS FORTIS SANCTVS IMMORTALIS MISERERE NOBIS S^{AT} MARIA (imatge gòtica de la Mare de Déu) ORA PRO NOBIS". La es pot traduir així: "SANT DÉU, SANT FORT, SANT IMMORTAL TINGUEU PIETAT DE NOSALTRES / SANTA MARIA PREGA PER NOSALTRES". La primera part està dirigida a la Santíssima Trinitat. Els orígens d'aquest cant els conta Jacobo da Varazze en la Llegendada Daurada i prenen com a font el Llibre Tercer de Sant Joan Damascè: durant la celebració d'unes rogatives a Constantinopla amb motiu d'una terrible calamitat un xiquet que participava va ser pujat al cel i va escoltar als àngels cantar aquest càntic. En el moment de tornar a la terra va entonar aquest cant i la calamitat va cesar eixe moment. El Concili de Calcedonia va aprovar aquest cant, finalitzant Sant Joan el seu relat amb aquestes paraules: "Estic segur de que els dimonis fugen ràpidament en escoltar la seua lletra". La segona part té una sencilla oració dirigida a la Mare de Déu que procedeix tant de l'Ave Maria com de les diverses lletanies.</p> <p>Al mig dispos d'una creu amb quatre med. També té aquesta inscripció: "DE CALAF / ADYVTORI MESTRES / ME FEV LO ANY 1742". Aquesta indica la procedència del mestre fonedor (Calaf a Barcelona), el seu nom (Adjutori Mestres) i la data de fosa.</p>
Fotos	19
Tocs	Repic automàtic.
Conservació, manteniment	<p>La campana està en regular estat de conservació, ubicada a una de les finestres de la sala de les campanes. Conserva la instal·lació tradicional amb truja de fusta de perfil local i una peça de pedra, així com diverses falques per fixar les diverses parts de la truja. Té fragments d'una ballesta de fusta que servia per a alçar-la. Disposa de batall lligat amb el sistema tradicional i un electromall monofàsic per repicar-la automàticament. Les estructures preparades per a la visita al mirador del castell impedeixen el moviment de la campana.</p>
Protecció	Protecció genèrica per formar part d'un immoble protegit amb la categoria de BIC (Castell de Benavarre / Benavarrí).
Propostes	<p>La instal·lació s'ha de conservar en la mesura de les possibilitats de forma íntegra perquè tots els elements que la formen (truja, ferratges i batall) són testimonis de l'ús de la campana al llarg dels segles. Aquesta idea es deu traduir en la conservació de la instal·lació i la seua restauració. Sols es podran canviar els elements que no assegurin l'estabilitat del conjunt i sempre se substituiran per altres de formes semblants als tradicionals.</p> <p>Es podria dotar amb motor d'impuls per voltejar d'acord amb els tocs tradicionals, però és recomanable conservar el seu toc manual. Igualment caldria dotar el batall amb cable de seguretat.</p> <p>Per altres banda és necessari replantejar l'estructura del mirador per tal que aquesta no impedisca el moviment de la campana i per tant no limite els seus usos tradicionals.</p>
Autors de la documentació	ALEPUZ CHELET, Joan
Data	27-10-2018

Nom	Medarda (5)
Localització	Sala de les campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 122 Vora 13 Altura del bronze 103 Pes aproximat (en quilos)1051 kg
Fonedor	MANZANA; VENTURA (TOLVA)
Any fosa	1785
Descripció	<p>La campana té l'espatlla una sanefa amb medalles que representen dos tipus iconogràfics: la Transverberació de Santa Teresa de Jesús i Jesús Natzaré. El segon tipus està acompanyat pel següent fragment: "NAZ / AREN". Aquest text està retallat i al mig apareix complet. Seguidament trobem al terç la següent inscripció: "CAMPANA MEDARDA SE FVNDIO EL AÑO 1785 SV PESO BEINTE Y QUATRO QVINTALES". És un text poc habitual a l'època, quan és més comú utilitzar oracions o altres inscripcions amb caràcter sagrat. Indica la denominació popular de la campana (pel patró del poble), l'any de fosa i el seu pes en quintans. Al mig té diversos motius iconogràfics religiosos acompanyats per altres vegetals, campanes i penjolls. Les imatges de Jesús Natzaré estan acompanyades pel següent text: "IESVS NAZ / AREN". Aquest complet seria: "IESVS NAZARENVS". Es tradueix així: "JESÚS NATZARÉ". Les imatges de Sant Josep tenen aquesta inscripció: "SAN IOSEPH". També està incompleta perquè "SAN" en llatí s'escriu "SANCTE". Es tradueix així: "SANT JOSEP".</p> <p>També al mig hi ha una inscripció amb el nom del seu autor i repeteix la data de fosa: "BENTURA (campana) / MANZANA (campana) / DE TOLVA (campana) / MEIZO EL (campana) / AON I785 (campana)". Té algunes errades i correctament seria: "VENTURA MANZANA DE TOLVA ME HIZO EL AÑO I785. A més té tres medalles amb la imatge de Jesús Natzaré i la inscripció que les acompanya descrita anteriorment.</p>
Fotos	32
Tocs	Repic automàtic.
Conservació, manteniment	La campana té un badat al mig, junt a la creu. Aquest s'estén verticalment, però no arriba al llavi. Conserva la instal·lació tradicional amb truja de fusta de perfil local i una peça de pedra, així com diverses falques per fixar les diverses parts de la truja. Té fragments d'una ballesta de fusta que servia per a alçar-la. Disposa de batall lligat amb el sistema tradicional i un electromall monofàsic per repicar-la automàticament. La reixa, que sols es pot obrir parcialment, impedeix el moviment de la campana.
Protecció	Protecció genèrica per formar part d'un immoble protegit amb la categoria de BIC (Castell de Benavarre / Benavarri).

Propostes	<p>Atés el valor històric i patrimonial de la campana cal soldar-la per a evitar que es trenque més i que el badat afecte a la iconografia. És necessari que aquest procés el porte a terme una empresa especialitzada.</p> <p>La instal·lació s'ha de conservar en la mesura de les possibilitats de forma íntegra perquè tots els elements que la formen (truja, ferratges i batall) són testimonis de l'ús de la campana al llarg dels segles. Aquesta idea es deu traduir en la conservació de la instal·lació i la seua restauració. Sols es podran canviar els elements que no assegurin l'estabilitat del conjunt i sempre se substituiran per altres de formes semblants als tradicionals.</p> <p>Es podria dotar amb motor d'impuls per voltejar d'acord amb els tocs tradicionals, però és recomanable conservar el seu toc manual. Igualment caldria dotar el batall amb cable de seguretat.</p>
Autors de la documentació	ALEPUZ CHELET, Joan
Data	27-10-2018

Información completa: [Castell - \(ARAGÓN\)](#)

PDF (13-05-2026)